

Pražáci burčák nepijó

V české kinematografii dlouhodobě chybějí čistě žánrové filmy. Většina tvůrců se už několik let schovává za nálepku tragikomedie. Jejich filmy pak obsahují „humor při kterém mrazí“ a jsou tím pádem „ze života“. Debutant Tomáš Bařina se tomuto osvědčenému mustru vyhnul a natočil jen komedii. Pořád ale není úplně jasné jaký typ komedie. V *Bobulích* nacházíme prvky morality, road movie, romance, sitcomu i crazy komedie. Vykreslení postav a prostředí děje je zase problematické především z ideologického hlediska.

Film se převážně odehrává na území jižní Moravy, kam se hrdinové ukryjí před policií. Vinařská oblast se stala zaslíbenou zemí už pro dvojici kamarádů z *Bokovky* Alexandra Paynea i hlavního hrdinu *Dobrého ročníku* Ridleyho Scotta. Stačilo si pak vzpomenout, že i tuzemské podnebí je vínu příznivé a americký model jednoduše zkopírovat. Zápletka nemusí být nijak složitá, stačí když bude zachycena rázovitost jihomoravského kraje a film bude obsahovat decentní a nevulgární gagy. Dnes totiž v rámci české produkce stačí vyprávět více obrazem než dialogy, obsadit jiné herce než Trojana, Lišku, Macháčka, Vilhelmovou a nevyžívat se v přisprostlém sexistickém humoru určenému teenagerovskému publiku. A hned máte film, který je jiný než ostatní. Trochu smutné.

Ale v Bařinově filmu je veselo. Kamarádi Honza a Jirka představují komickou dvojici. První je vychytralý, ale nesmělý. Druhý sice trochu hloupý, ale zase mu žádná neodolá. Oba hlavní hrdinové by měli ve skutečnosti být pěkní grázlové, protože se neštítí okrást manželský pár o spoustu peněz a jeden z nich dokonce svádí mladé dívky, aby je využil. Jsou ale sympatičtí a vtipní, takže jim nelze nefandit. Když se začnou přiživovat na rautech bohatých snobů a utrácet peníze parlamentu, mají jejich činy skoro charakter jánošíkovského odboje. Honza postupně dospěje k přehodnocení svého životního stylu. Je nucen postarat se o dědovo vinařství a uvědomí si tak, že nelze žít bez odpovědnosti. Jeho kamarádovi Jirkovi krátká stopáž filmu neumožní podobný vývoj, a tak zůstane zakletý ve figuře blbce, který pořád někam padá a vše při tom ničí.

Nejpozoruhodnější na obou hlavních postavách ovšem není to, co dělají a co se jim přihodí, ale způsob jakým je skrze ně představeno prostředí moravských vinařů a také kontrast českého a moravského člověka. Pryč jsou dnes doby z počátku 90. let, kdy při sčítání lidu psalo vysoké procento občanů do kolonky národnost slovo moravská. Hlasy volající po samostatné Moravě zmizely taktéž v propadlišti dějin. Nicméně spousta moravských patriotů existuje dodnes a je docela možné, že mnoho z nich bude z Bobulí roztrpčeno. Film v žádném případě neukazuje skutečný život na jižní Moravě. Zobrazuje spíš idealizovanou, ale zároveň mnohdy na předsudcích založenou představu Čechů o Moravě. V této krajině neexistuje stres, všude je krásná příroda. Na svérázného starce je možné narazit, ale ženy jsou tu pouze mladé a krásné. Moravané jsou extrémně líní, pomalí, nemají rádi policii a „Pražáky“ a všichni chlapi bez ohledu na věk jsou hodně na holky. I děda, který je téměř nad hrobem se olizuje při pohledu na pozadí moravské dcerky. Ona sama má o generaci staršího přítele, což její otec ani nikdo další vůbec neřeší. Otcí pouze vadí, že je přítel pivař. Nechtěně směšná je snaha pražských herců hrajících Moravany mluvit moravským dialektem. Často jim při tom uklouzne na Moravě nemístné „vid“ či koncovka „-ej“.

Při srovnávání Pražanů a Moravanů film straní jednoznačně těm druhým. Členové pražské delegace, která přijela na ochutnávku vín, vínu ve skutečnosti nerozumí. Zatímco Moravané pijí víno s téměř náboženskou úctou, Pražané se chovají jako burani. Pražští policisté jsou neskutečně hloupí, moravští na tom nejsou o moc lépe, ale aspoň udělí těm prvním lekci. Film tedy Pražany zobrazuje jako lidi, kteří nedokáží zpomalit a vychutnávat krásu života. Nemají také žádný smysl pro poetiku. Zato na Moravě je poetické všechno, od mezilidských vztahů až po sprostá slova. Lidé jsou tu přátelští a pomáhají si. Bobule ale

nejsou žádným nostalgickým návratem do dřívějších časů. Místo, které film zobrazuje, totiž v takovéto ryzí podobě nikdy neexistovalo.

Vtipněji než zmiňovaný kontrast působí v Bobulích situační gagy. Nejlépe dopadla sekvence jízdy hrdinů červeným autem. Film se v ní načas změnil v road movie a ukazuje se, že pomocí motivu cesty s několika zastávkami dokázali tvůrci pospojovat humorné scény, které na sebe jinak příliš nenavazují. Vtipy nejsou nijak složitě připravovány, mnohdy je dopředu očekáváme, ale nepostrádají přesné načasování. Zdrojem většiny gagů je postava Jirky ztvárněná Lukášem Langmajerem. Langmajer jej hraje jako ňoumu s kamennou tváří, jehož hravá rozpustilost způsobuje problémy. Co mu ale nelze věřit je jeho schopnost svést každou ženu. Ve filmu se o něm jako o svůdníkovi hovoří, ale divák nikdy nezjistí, čím Jirka všechny ty krasavice kolem sebe okouzluje. Scénář oběma hrdinům přisoudil vlastnosti, které v hereckém projevu hlavních představitelů nenacházíme. Těžko si lze představit, že by Kryštof Hádek se svou mladistou vizáží a infantilním projevem mohl někoho skutečně obalamutit a vymámit z něj peníze. V romantických scénách je naopak jeho chlapeckost a nesmělost na místě.

Patrně ve snaze neprodlužovat stopáž zůstalo mnoho motivů ve filmu nedořešených. Honzův kamarád Jirka, který pomáhal vytvářet komické situace, z děje po dvou třetinách filmu náhle mizí. Jeho románek s manželkou vinaře tak zůstane pouhou avantýrou. Naprosto nadbytečnou je ve filmu skleróza Honzova dědy. Nejen, že zdržuje dialogy, ale není ani zdrojem jediného vtipu. Snad měla pouze evokovat dojem dědovi blížící se smrti a motivovat tak Honzovo rozhodnutí koupit mu poslední dovolenou. Je také zajímavé, že se projevuje pouze v úvodu filmu. Jakmile se děda vrátí z dovolené, přestane zapomínat. Celkovou banalitu moralistního příběhu pomáhají zakrýt vtipné momenty. Tvůrci si bohužel ve filmu neodpustili vážně míněný motiv traumatu z dětství, ke kterému se Honza ve vzpomínkách vrací. Ve chvíli, kdy se s tímto traumatem symbolicky vyrovnává, dostává se do jinak nenuceně působícího snímku nepatřičná dávka patosu. Naštěstí jde jen o jediný moment.

Bobule dokazují, že i v českém prostředí je potenciál pro situační humor. Bohužel si film příliš libuje v idealizování zvoleného prostředí a jeho celková stavba se často rozpadá do vzájemně nesouvisejících skečů. Televize bude pro *Bobule* vhodnější médium.